

MEET & GREET MET EEN PARTICIPATIEPROJECT IN DE SPORT

Demos sprak met Pieter Smets
(beleidsmedewerker bij Buurtsport
Brussel) en Selahattin Koçak
(diversiteitsmedewerker bij de
Koninklijke Vlaamse Voetbalbond)

Nizar Ujayli

Foto's: Buurtsport Brussel

In 2014 startten zowel Buurtsport Brussel als de Koninklijke Vlaamse Voetbalbond een participatieproject op, waarmee ze respectievelijk op lokaal en bovenlokaal niveau inzetten op diversiteit. Demos vond dit een interessant gegeven, en nodigde beide organisaties uit voor een ontmoeting en uitwisseling van ervaringen. Een gesprek met Pieter Smets, beleidsmedewerker bij Buurtsport Brussel en Selahattin Koçak, diversiteitsmedewerker bij de Koninklijke Vlaamse Voetbalbond (KVV).

Demos: Kunnen jullie een korte schets geven van het participatieproject dat jullie hebben ingediend?

Selahattin Koçak: De Koninklijke Vlaamse Voetbalbond is een erkende en gesubsidiëerde voetbalfederatie en met bijna dertigduizend leden de grootste recreatieve voetbalbond van Vlaanderen. Fair play, fun en spelplezier vormen de basisvoorwaarden. Iedereen die graag voetbalt, zou zich bij de KVV moeten kunnen aansluiten, ongeacht ras, kleur of geslacht. We willen via dit project de actieve en duurzame sportparticipatie van mensen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond verhogen. Omdat de instroom van deze mensen gebeurt via de clubs, spelen zij hierin een belangrijke rol. De kwaliteit van de clubs moet dus worden gewaarborgd, zodat we naar een duurzame actieve participatie en betrokkenheid van onze doelgroep gaan, waarbij ervoor wordt gezorgd dat zij blijven participeren, een rol

opnemen binnen de club en uiteindelijk nieuwe leden en clubs de weg vinden naar de sport.

Binnen de KVV merken we heel wat verschillende clubtypes op het vlak van diversiteit, elk met hun eigen kenmerken, pijnpunten en behoeftes. Vandaar dat binnen dit project een onderscheid wordt gemaakt: er zijn clubs met veel leden van etnisch-cultureel diverse achtergrond, clubs met weinig of geen leden van etnisch-cultureel diverse achtergrond en clubs bestaande uit alleen maar leden met een etnisch-cultureel diverse achtergrond. Het is essentieel om voor deze verschillende types van clubs een ondersteuning op maat uit te werken.

Pieter Smets: Ons project 'Sociale verenigingsondersteuning voor Buurtsportclubs' sluit aan bij de missie van Buurtsport Brussel: via sport kansen creëren voor kwetsbare

mensen in vier aandachtswijken in Brussel. Dat doen we op verschillende manieren: via sport op school, sportkampen, sport op pleintjes, in de straat... Maar ook de georganiseerde sport krijgt een belangrijke plaats in ons activiteitenaanbod. Door de jaren heen hebben we zelf een aantal sportwerkingen opgericht, die als doel hebben permanent te blijven bestaan. Vandaag omvat ons georganiseerde sportaanbod een bonte verzameling van zeven verschillende sportinitiatieven. We bereiken de meisjes en vrouwen via een voetbal- en zwemaanbod. We hebben een breed aanbod gevechtssporten door de oprichting van clubs voor beoefenaars van Braziliaanse jiu-jitsu, catch en boksen. Verder hebben we ook een klimwerking en een aanbod voor acrobaten in wording. De namen van deze clubs zal ik jullie besparen, maar allemaal samen bereiken we wekelijks ongeveer achthonderd sporters in de Brusselse omgeving, en zijn er meer dan honderd

lesgevers actief.

Binnen deze zeven sportorganisaties maken we een onderscheid tussen clubs en werkingen. Onze clubs zijn meer op competitie gefocust en bieden meer trainingsmomenten aan, terwijl de werkingen meer gericht zijn op kennismaking met de sport. Competitie is daar minder belangrijk. Het staat in ieder geval wel vast dat het zeven sportinitiatieven zijn die een aantal kenmerken in zich dragen die je ook in sportclubs tegenkomt. Een structuur, een vaste deelnemersploeg, vrijwilligers, een sociale en sportieve ambitie... Bovendien hebben ze alle zeven de ambitie om op lange termijn te blijven bestaan. De belangrijkste gemene deler is dat ze alle zeven een grote sociale impact beogen: sport is zowel een doel als een middel. Maar de hamvraag die tot onze projectaanvraag leidde is: hoe bewijs je dat? Het doel van dit participatieproject is om onze zeven basiswerkingen grondig onder de loep te nemen en een aantal fundamentele vragen te beantwoorden. Deze kennis willen we dan uitdragen naar andere geïnteresseerden. Verder willen we met dit project een impuls geven om deze sportwerkingen naar de toekomst beter te ondersteunen.

De belangrijkste gemene deler is dat ze een grote sociale impact beogen: Maar de hamvraag die tot onze projectaanvraag leidde is: hoe bewijs je dat?

Dēmos: Hoe gaan jullie dat precies aanpakken?

Smets: Dat gebeurt door alle gegevens te verzamelen in een onderzoek dat ik nu aan het voeren ben. We zijn ervan overtuigd dat onze werkingen een grote relevantie hebben, en dat ze een antwoord kunnen bieden op belangrijke maatschappelijke uitdagingen. Hoe zorgen we ervoor dat we in een stad als Brussel via de sport de vinger aan de

pols houden? Wat moeten clubs doen om de link te vinden met mensen die uit de boot dreigen te vallen? Hoe ga je als sportclub om met een diverse en multiculturele doelgroep? Welke maatregelen moet je als sportclub nemen om laagdrempelig te zijn? Zo zijn er talrijke vragen te stellen.

Een belangrijk onderdeel van mijn onderzoeksopdracht is bekijken wat nu eigenlijk het verschil is tussen onze buurtsportclubs, waarin professionals actief zijn om een maatschappelijke meerwaarde te creëren, en andere sportclubs zonder professionals. Zo zijn er immers heel veel. Gevoelsmatig kan ik alvast een aantal antwoorden geven: ik zie dat onze clubs een zeer grote maatschappelijke en sociale ambitie hebben. Ze slagen erin om de band met ons nieuwe en diverse Brusselse publiek te leggen. Dat is niet toevallig natuurlijk, er zijn professionals in de clubs actief die zeer uitgesproken focussen op dit sociale karakter via buurtfeesten, straatfeesten, vrijwilligerscoaching, oudergesprekken... Hiermee wil ik zeker niet zeggen dat de 'reguliere' sportclub dit sociale engagement niet zou hebben. Integendeel, ik ken veel sportclubs waar ook een groot maatschappelijk engagement bestaat. Maar voor mij staat het wel vast dat onze clubs een grote innovatieve waarde hebben en succesrecepten ontwikkelden over het werken met een grootstedelijke doelgroep. Ondertussen is de expertise er. Dat komt door de professionele inzet, maar ook door de ervaring in de organisatie en het engagement van mijn collega's. Allemaal moesten ze zich aanpassen aan de grootstedelijke mentaliteit en publieken.

Maar zoals ik zei is dit een gevoelsmatig antwoord. Tegen het eind van ons project wil ik een gefundeerd antwoord hebben op deze vragen. Dat zal ik doen door deze zeven werkingen gedurende een jaar grondig te bestuderen en zeker ook te ondersteunen. Het is de bedoeling om hierna andere part-

ners te gaan inspireren met onze resultaten. We zijn van plan om samen met de VGC een studiedag te organiseren. Het wordt dus een enorme uitdaging om de kennis rond diversiteit in de sport te verspreiden.

Demos: En wat zijn de concrete plannen bij de KVV?

Koçak: Als diversiteitsmedewerker ben ik regelmatig aanwezig bij voetbalwedstrijden, maar ik heb tot nu toe weinig contact gehad met bestuursleden of vrijwilligers. Het is de bedoeling om een *nulmeting* uit te voeren die de basis zal vormen voor de verschillende typologieën van de KVV-clubs. Ik wil als het ware een foto maken van de KVV-familie, waarbij we een onderscheid maken tussen clubs op basis van de achtergrond, het geslacht en de leeftijd van de spelers die ze bereiken. De KVV is ervan overtuigd dat er, door een goed overzicht te maken van de

verschillende typologieën van de clubs, meer en beter clubgericht kan worden gewerkt.

Allemaal moesten ze zich aanpassen aan de grootstedelijke mentaliteit en publieken.

Op basis daarvan gaan we bekijken of het opportuun is om op clubniveau te gaan werken. Ik wil wel duidelijk stellen dat een club die aangesloten is bij de KVV niet individueel zal ondersteund worden, maar zal samengebracht worden met andere clubs wier typologie in de buurt ligt. Een concreet voorbeeld: Limburg telt zeventien clubs die aangesloten zijn bij de KVV, waarvan twaalf clubs met leden van etnisch-cultureel diverse achtergrond. Het is onze doelstelling om deze clubs samen te brengen en hen vorming aan te bieden omtrent diversiteit en participatie.

Ik ben ook van plan om een klankbordgroep op te richten, waarin de verschillende types clubs zijn vertegenwoordigd. Deze groep geeft input omtrent de ontwikkelingen binnen de federatie inzake diversiteit, zoals bij de ontwikkeling van tools, documenten en zaken aangaande sportclubondersteuning... Ten slotte volgt ook de Werkgroep Diversiteit het participatieproject op. Die zal meenadenken over de ondersteuning, sturing en het verdere verloop van mijn concrete taken. De Vlaamse Sportfederatie, integratiecentrum De8, Dēmos en Antwerpen Sportstad maken deel uit van de werkgroep. Met hun hulp zal ik een netwerk uitbouwen met lokale en bovenlokale overheden en partners, zodat samen kan worden gewerkt aan diversiteit. Op deze manier wordt overdracht van kennis, schaalvergroting en duurzaamheid verzekerd.

Dēmos: Weten de clubs dat de KVV werkt aan een diversiteitsbeleid?

Koçak: Zeer zeker: omdat het hier over een grootschalig project gaat, hebben we besloten om tijdens de academische zitting, waar de clubs verplicht aanwezig waren, het diversiteitsbeleid van de KVV voor te stellen. Ik heb enerzijds een korte uiteenzetting gegeven rond de doelstellingen die de komende jaren moeten gerealiseerd worden, en anderzijds hebben we als federatie verwachtingen geformuleerd ten aanzien van de clubs. Inhoudelijk zullen de clubs op de hoogte worden gebracht op het moment dat de typologieën van de clubs worden samengebracht.

Tevens is het ook mijn taak om de collega's binnen de KVV alert te maken op het belang van diversiteit. Zo hebben we besloten dat elk personeelslid van de KVV aanwezig zal zijn op de maandelijkse raden van bestuur van de verschillende provinciale afdelingen. Hun opdracht bestaat erin om het verhaal rond participatie en diversiteit

te gaan verkondigen in de lokale afdelingen. Ze kunnen na verloop van tijd de vormingen die we in de toekomst gaan opzetten rond diversiteit zelf gaan geven in de verschillende provincies. Alle medewerkers van de KVV zullen als het ware diversiteitsmedewerkers worden. Samengevat tracht ik niet enkel het huis KVV structureel aan te pakken, maar ook het grotere geheel, waarbij de medewerkers een prominente rol gaan spelen. Werken rond diversiteit en participatie binnen de KVV is een gedeelde verantwoordelijkheid, waarbij ik iedereen binnen de federatie besmet met het diversiteitsvirus.

Omdat ik bovendien wil weten wat er zich op het terrein afspeelt, heb ik ook enkele concrete opdrachten op mij genomen. Ik ondersteun bijvoorbeeld Buurtsport Antwerpen, waar we binnenkort met nieuwe ploegen gaan deelnemen aan de Belgian Homeless Cup. Deze starten binnenkort met een eigen competitie, en voor het welslagen van deze competitie hebben we samen met Buurtsport Antwerpen beslist om de volgende zaken aan te pakken: de competenties van bestuurlijke verantwoordelijken verhogen, allochtone scheidsrechters creëren, enzovoort. Het onderdeel scheidsrechters loopt ondertussen, en binnenkort volgt er een evaluatie.

Dēmos: Naast clubondersteuning focussen jullie dus sterk op het niveau van de federatie zelf, en proberen jullie intern het een en ander te veranderen?

Koçak: Klopt. We willen met dit participatieproject onze federatie op zich intercultureliseren. In de praktijk gaan we het personeel onderwerpen aan een intern interculturelisatietraject, bestaande uit vormingsmomenten en taken, waarbij zij worden meegenomen in het veranderingsproces en inzichten krijgen in verschillende relevante thema's rond bewustmaking, kennis en communicatie. Zo zal er een

draagvlak ontstaan en wijzen de neuzen van alle medewerkers in dezelfde richting. Dit maakt dat er al een hele grote eerste stap is gezet, waarop ik als diversiteitsmedewerker verder kan bouwen.

Daarnaast zal ik voor de bestuursleden, de talrijke vrijwilligers en scheidsrechters die aangesloten zijn bij de Koninklijke Vlaamse Voetbalbond de rol opnemen van bewustmaker, opleider en ondersteuner. We willen streven naar een verbetering van de interculturele communicatie, bijvoorbeeld bij scheidsrechters, en uiteindelijk willen we ertoe komen dat er minder conflicten, agressie en discriminatie op en naast het veld aanwezig zijn.

Bovendien moet het aantal KVV-vrijwilligers (scheidsrechters, vrijwilligers, bestuursleden) met een etnisch-cultureel diverse achtergrond omhoog. Voorlopig is dit aantal zeer beperkt. Willen we als federatie interculturaliseren, dan dient ons vrijwilligersbestand aangepast, zodat we meer dan ooit vanuit de leefwereld van de doelgroep

kunnen werken. Het werven van vrijwilligers met een diverse achtergrond kan aan de hand van een specifieke promotiecampagne en via contact met onze clubs.

Ten slotte willen we ertoe komen dat verantwoordelijken van zelforganisaties (voorbeeld MSC Ahlan of de Turkse Unie) in de toekomst in de raden van bestuur van de KVV zetelen. We doen dus meer dan alleen maar de KVV-clubs meer diversiteit bijbrengen. We werken sterk op de structuren, ook al moeten we soms inbeuken op die structuren. Ik ben me ervan bewust dat het een hele uitdaging wordt om alle doelstellingen in een relatief korte tijdspanne te verwezenlijken.

Smets: Ook ons project richt zich niet enkel op het niveau van de clubs. De laatste jaren zijn de buurtsportclubs een grote maatschappelijke rol gaan spelen in bepaalde buurten. Binnen onze eigen organisatie hebben we zulke clubs tot op heden geen echte plaats kunnen geven. Daar zijn vele redenen voor, maar het heeft onder andere

te maken met het feit dat de clubs veel tijd en engagement vragen van onze medewerkers. Tijd die we niet altijd ter beschikking hadden, want Buurtsport omvat veel meer dan alleen deze clubs: we moeten ook tegemoetkomen aan andere sportbehoefes in de wijken. Ondanks het feit dat we overtuigd zijn van het feit dat het werk dat in de clubs gebeurt tot onze basisopdracht behoort, heeft deze werkvorm dus ook zeker zijn gevaren. Belangrijke vraag daarbij is tot waar ons engagement naar onze clubs toe reikt. En wanneer laten we zulke clubs los zodat ze zelfstandig kunnen verder functioneren? Het is niet eenvoudig om hierop een antwoord te geven. Ook daarom is dit project opgestart.

We werken sterk op de structuren, ook al moeten we soms inbeuken op die structuren.

Ondertussen zijn we tien jaar bezig met het ondersteunen van deze sportclubs: tijdens die periode is er ontzettend veel expertise opgebouwd die we kunnen delen met partnerorganisaties. Concreet ga ik het komende werkjaar werken op twee niveaus. Enerzijds via het clubniveau: we gaan onze zeven clubs doorlichten en inventariseren. Wat is hun langtermijnperspectief? Wat is hun meerwaarde? Wie bereiken ze? Wat maakt het zo moeilijk dat ze bepaalde zaken niet kunnen realiseren? Daarnaast tracht ik op organisatieniveau een verandering door te voeren binnen de structuur van Buurtsport Brussel: hoe kunnen we die clubs een plek geven? Gebeurt dat binnen de organisatie zelf of daarbuiten?

Dēmos: Gaan jullie samenwerkingen aan met andere partners in de sportsector?

Koçak: Onze ervaring en kennis willen we niet enkel inbedden binnen de KVV. Met de Vlaamse Sportfederatie (VSF) gaan

we bekijken hoe we de ervaringen kunnen implementeren binnen andere sportdomeinen. Hiervoor zal ik periodiek contact hebben met de VSF, en bij elk afgewerkt product voor de KVV bekijken of en hoe we dit kunnen gebruiken in de andere sporttakken. Bijvoorbeeld samen ook een pleidooi houden om een luik diversiteit in te bouwen in de lerarenopleiding. Over Sport en Diversiteit zijn er al tal van publicaties uitgegeven: door clubs te gaan oprichten in maatschappelijk kwetsbare wijken of door de instroom van kwetsbare doelgroepen zijn sportclubs in se al divers. Wat ik hier in dit verhaal mis, is een overkoepelende aanpak. Ik neem het voorbeeld van de stad Antwerpen, waar men sterk investeert in Buurtsport, in aandachts-wijken en in de professionalisering van de sportsector. Het is mooi dat Antwerpen sterk inzet op participatie en diversiteit: er werken drie diversiteitsmedewerkers, maar het is jammer dat iedereen op zijn eigen eiland blijft werken. We mogen niet in de val trappen waar we het warm water opnieuw gaan (her)uitvinden.

Hoe kunnen we clubs een plek geven? Gebeurt dat binnen de organisatie zelf of daarbuiten?

Met de VSF is ook overeengekomen dat clubs met leden van etnisch-cultureel diverse achtergrond en hun bestuursleden, aangesloten bij de KVV, binnenkort vormingen krijgen omtrent clubondersteuning. Vragen als 'hoe run je een sportclub als vzw?', 'wat is bestuurlijke verantwoordelijkheid?', enzovoort, worden tijdens deze sessies beantwoord. Van zodra we een groep van twintig mensen hebben, zal de cursus doorgaan, en dit op de kosten van de KVV.

Smets: Samen met de Vlaamse Gemeenschapscommissie, die een prioritaire projectpartner is, bekijken we hoe we de buurt-sportclubs organisatorisch gaan inbedden.

We bekijken samen hoe de output van dit project de kernopdracht van Buurtsport beïnvloedt. Maar het gaat ook omgekeerd. Via dit project kan er input worden verzameld die ideeën en projecten rond sportclubondersteuning kan inspireren.

Maar er zijn zeker nog andere partners. Heel het verhaal van de sportclubs is interessant, want het zit op het brandpunt van de maatschappelijke vernieuwing. Nadat we onze visie scherp hebben gekregen, willen we ook andere mensen overtuigen van de meerwaarde ervan. Daar moeten we veel aandacht voor hebben in dit hele traject. Ik wil zeker een aantal momenten organiseren waarbij mensen uit andere geïnteresseerde organisaties zullen betrokken worden om ter plaatse te gaan kijken wat er in de clubs leeft. Want tenslotte leer je het meest door het zelf te ervaren en met je eigen ogen te zien.

Demos: De Vlaamse minister van Sport zet onder meer sterk in op het vrijwilli-

gersbeleid. Komt dit in jullie projecten ook aan bod?

Koçak: Via de verscheidene zelforganisaties pogen we binnen de KVV vrijwilligers te rekruteren: ze hebben meer *street credibility*, en hebben reeds ervaring met het werken met minderheden.

Smets: Ik wil er nog aan toevoegen dat het vrijwilligersverhaal geen monotoon Vlaams verhaal is. Volgens mij ontstaat er een nieuwe soort vrijwilliger. Een vrijwilliger die niet het prototype is dat wij kennen van een doorsnee Vlaamse sportclub of jeugdbeweging. We zien in onze clubs in ieder geval veel mensen die hun steentje willen bijdragen, maar ze doen dit wel op een andere manier dan in het traditionele vrijwilligerswerk. Ik denk soms dat we niet enkel mogen focussen op wat wij verwachten van een vrijwilliger, maar ons ook moeten aanpassen aan de manier waarop zij zelf hun engagement willen uitoefenen. Dat is een nuance bij de veelgehoorde stelling dat

vrijwilligers uitsterven. Misschien zijn er wel gewoon nieuwe vrijwilligersvormen aan het ontstaan, maar moeten we het ook kunnen zien?

Demos: Wat gebeurt er na afloop van jullie projecten? Worden deze ergens verankerd of verduurzaamd?

Smets: Op deze vraag kan ik momenteel nog geen concreet antwoord geven. Maar het is wel het opzet van het participatieproject: op welke manier kan het succesverhaal van de buurtsportclubs verankerd worden? Waar moeten we bijsturen? Want er zijn natuurlijk ook werkpunten. Het zou geweldig zijn mochten deze clubs verankerd worden binnen Buurtsport, maar dat is geen obsessie. We kijken steeds in functie van de clubs zelf, en moeten ook rekening houden met het grotere plaatje van Buurtsport Brussel, dat een opdracht van de VGC uitvoert.

Waar passen de clubs het beste? Vandaar dat de Vlaamse Gemeenschapscommissie hierin een cruciale rol speelt. Als projectpartner werken we met hen een traject uit waarbij we bekijken op welke manier dit project een landing kan vinden. Hadden ze geen interesse in dit participatieproject, dan had Buurtsport Brussel nooit een aanvraag ingediend.

Koçak: Op het einde van dit project zal er een symposium worden gehouden waarbij de verzamelde kennis en resultaten van dit project kenbaar worden gemaakt aan de verschillende partners, clubs en sectoren. Anderzijds wil ik geen drie jaar wachten om onze kennis duurzaam in te bedden binnen andere sportsectoren. Het is een publiek geheim dat ik ernaar streef dat in elke sportfederatie in de toekomst een diversiteitsmedewerker wordt ingeschakeld.

Pieter Smets / over de interviewee

Pieter Smets is beleidsmedewerker bij Buurtsport Brussel.

Selahattin Koçak / over de interviewee

Selahattin Koçak is diversiteitsmedewerker bij de Koninklijke Vlaamse Voetbalbond.